

Täysistunto

Torstai 18.5.2017 klo 16.00—18.30

2.2. Suullinen kysymys arktisen alueen pysyvistä öljynporauskiellosta (Krista Mikkonen vihr)

Suullinen kysymys SKT 76/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Mikkonen.

Keskustelu

16.10 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluan ensin esittää surunvalitteluni presidentti Koiviston läheisille. Kunnioitan suuresti sitä työtä, mitä hän teki isänmaan eteen, ja Koiviston perinnöstä jää paljon sellaista, mistä meidän on tärkeä pitää kiinni.

Arvoisa puhemies! Tasan viikko sitten Suomi aloitti Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Puheenjohtajuuskauden ohjelman tärkein teema on ympäristönsuojelu, ja niin kuuluu olla, sillä napajäätikkö sulaa koko ajan kovaa vauhtia. Valitettavasti kaikki neuvoston maat eivät tunnu olevan tästä samaa mieltä. Yhdysvalloissa presidentti Trump haluaa jälleen sallia öljynporauksen arktisilla vesillä, ja Norja on antanut öljynporauslupia uusilla alueilla arktisella Barentsinmerellä. Jos haluamme onnistua ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, yhtään uutta öljykenttää ei voida ottaa käyttöön etenkään erityisen herkällä arktisella alueella. Kysynkin, ulkoministeri Soini: miten Suomi aikoo konkreettisesti edistää puheenjohtajana sitä, että alueelle saadaan pysyvä öljynporauskielto?

16.11 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella iloinen, että Suomella on tämä Arktisen neuvoston puheenjohtajuustehtävä juuri tänä aikana, koska meidän linjamme on hyvin selvä. Me haluamme pitää huolta ympäristöstä, mutta samaan aikaan me haluamme kestäväällä tavalla huolehtia siitä, että ihmiset, jotka asuvat arktisilla alueilla, voivat siellä asua, tulla toimeen, saada toimeentulonsa. Tämä tilanne, mikä Arktisessa neuvostossa Yhdysvalloissa oli viime viikolla, oli aika täpärä siinä mielessä, saammeko me aikaan yhteistä julistusta, saammeko me aikaan yhteistä tahtotilaa, mainitaanko Pariisin sopimus, täyttyvätkö kestävä kehityksen kriteerit. Ilokseni voin sanoa, että Suomen neuvottelijat olivat harsimassa kokoon tätä pakettia, joka on kelvollinen perusta mennä eteenpäin.

Mitä arktisiin porauksiin tulee, niin ne ovat kansallisvaltioiden asioita. [Puhemies koputtaa] Mutta me tietysti haluamme pitää esillä sitä, että yksikin tällainen [Puhemies: No niin, ministeri Soini!] onnettomuus olisi kohtalokas, ja sitä emme toivo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.13 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa kuulla, kuinka ministeri Soini puhuu täällä ympäristönsuojelun puolesta ja ilmastonmuutoksen torjunnan puolesta. Joskus toisenkinlaisia puheenvuoroja on kuultu, mutta on upeaa, että Suomi on ollut asiassa aktiivinen. Mutta se ei kuitenkaan vielä riitä, jos tuloksia ei saada aikaan. Arktisen luonto on erityisen herkkä, ja ison riskin arktiselle luonnolle aiheuttaa raskas polttoöljy, jota monet alueella seilaavista rahtilaivoista käyttävät polttoaineenaan. Etelänavalla raskaan polttoöljyn käyttö on kielletty laivoissa, ja olisi tärkeää saada samanlainen kieltö myös pohjoiselle napa-alueelle. Esimerkiksi WWF on esittänyt, että tällainen kieltö tulisi saada voimaan vuoteen 2020 mennessä. Pääministeri Sipilä, kun viime vuonna kysyin teiltä Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa, aiotteko Arktisen neuvoston puheenjohtajana ajaa raskaan polttoöljyn käyttökieltoa Arktiksella, teidän vastauksenne oli kyllä. Kysynkin nyt: millä tavalla aiotte edistää raskaan polttoöljyn kieltoa nyt, kun Arktisen neuvoston puheenjohtajan nuija on siirtynyt Suomelle?

16.14 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on kannattanut sitä, että arktisella alueella voidaan yhtyä Kanadan aloitteeseen siitä, että kielletään raskaan polttoöljyn käyttö ja kuljetus. Meillä on kuitenkin arktisella alueella hivenen erilaiset olosuhteet kuin Antarktiksella. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän täytyy toistaiseksi kuitenkin turvata se energian saanti, joka alueiden asukkailta on. Mutta Suomi on tässä hyvin aktiivinen ja on tukenut Kanadan aloitetta tässä asiassa.

16.15 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Arktista neuvostoa vuonna 96 perustettiin, se oli tietysti mielessä edelläkävijä, koska se otti voimakkaasti kantaa ympäristöön, ilmastonmuutosta vastaan, alkuperäiskansojen puolesta ja toi vielä alueen kansalaisjärjestöt mukaan tähän toimintaan. Muistan itse tuon perustavan kokouksen. Edustin Suomea siellä Ottawan kokouksessa, ja tämä ei ollut itsestäänselvää, että nämä asiat tulivat hyväksytyiksi. Silloinkin nimenomaan Venäjällä ja USA:lla oli joissakin asioissa vaikeuksia. Silloin kuitenkin liittyi vielä lisäasia Arktiseen neuvostoon, ja se oli turvallisuuskysymys. Ajateltiin, että siitä voisi tulla osa tätä Etyjin turvallisuusrakennetta. Ja tänä päivänä näemme maailman, jossa itse asiassa kilpavarustelu lisääntyy, uuden kylmän sodan uhat leijuvat ilmassa ja Venäjän ja USA:n suhteet heikkenevät. Näettekö, että arktisella alueella Suomi voisi tehdä myöskin turvallisuusmielessä joitakin aloitteita puheenjohtajuuskautensa aikana?

16.16 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on olennainen kysymys, ja on erittäin hyvä asia, että Arktisessa neuvostossa ja sen työskentelyssä eivät toistaiseksi ole näkyneet ne suurvaltojen väliset jännitteet, jotka näkyvät Ukrainassa, Syyriassa, Lähi-idässä. Me haluamme pitää sen sellaisena, että arktista aluetta ei militarisoida miltään osin. Tästä meillä käytiin hyvä keskustelu ulkoministereiden illallisella, johonka pitkästä ajasta osallistuivat kaikki arktisten maiden ulkoministerit, siis myös USA, Venäjä, Kanada, kaikki Pohjoismaat. Tämä on meidän yhteinen tavoitteemme, Suomi tulee pitämään tätä esillä. Satsataan ympäristönsuojeluun, meteorologi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

seen yhteistyöhön, koulutukseen, kommunikaatioon ja mennään tämän positiivisen kautta. Sitten siellä on vielä luontoa ja ympäristöä ja montaa muuta.

16.17 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen läheteskustelussa oli HFC-yhdisteiden kieltö, joka on yksi Montrealin ympäristösopimuksen osa. Tämä on yksi parhaimmista ympäristöpolitiikan sopimuksista, joita on tehty. On laskettu, että sillä kiellolla saadaan ilmaston lämpenemistä rauhoittumaan 0,5 astetta, ja arktiselle alueelle se on erittäin tärkeää, koska siellä ilmasto lämpenee kaksi kertaa nopeammin.

Nyt kun Suomesta tulee Arktisen neuvoston puheenjohtaja, meidän ohjelmamme on erittäin kunnianhimoinen ja sisältää paljon uutta teknologiaa, yhteyksiä, meteorologiaa ja myöskin asioita, jotka voisivat yhdistää Eurooppaa Aasiaan. Kuinka Suomi osana Arktisen neuvoston puheenjohtajuutta tulee edistämään vaikkapa koilliskaapelihanketta tai rautatieyhteyttä Jäämerelle ja ottamaan vahvan roolin myös EU:n arktisessa politiikassa?

16.18 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on tehnyt yhteistyöaloitteen Aasian ja Euroopan maiden kanssa siitä, että lähtisimme yhdessä rakentamaan Koillisväylän kaapelia. Asia oli esillä viikonloppuna käydessäni Kiinassa, ja neuvotteluja käydään tällä hetkellä Kiinan lisäksi Japanin, Venäjän ja Norjan sekä aktiivisesti Saksan kanssa. Olemme suunnitelleet, että pääsisimme yhteiseen tahtotilan ilmaisuun tämän vuoden loppuun mennessä, niin että kaupallisena hankkeena Koillisväylän kaapeli voisi käynnistyä jo ensi vuoden aikana. Tässä kohtaa Suomi toimii hyvin aktiivisesti ja myöskin eri maita kokoavana toimijana.

16.19 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään Suomessa on vietetty Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskauden avajaisia, ja kiitän ministeri Soinia ja virkakuntaa hienosta tilaisuudesta. Meille suomalaisille on arktisissa asioissa tarjolla nyt johtajuus Euroopan unionissa. Osaammeko hyödyntää puheenjohtajuuskauden Suomen arktisen osaamisen vahvistamiseksi ja liiketoimintamahdollisuuksien kasvattamiseksi? Tämä on minusta nyt tuhannen taalan kysymys. Edistettäviä asioita on paljon: Koillisväylä-hanke, matkailun potentiaali, se, miten lisätä tunnettavuutta arktisena matkailumaana, sekä ympäristökysymykset.

Ensimmäinen arktinen ministerikokous järjestettiin omassa kotikaupungissani Rovaniemellä 1991, ja siellä hyväksyttiin ensimmäinen arktinen ympäristönsuojelustrategia. Kysyisinkin ministeri Soinilta: saadaanko Suomeen ympäristöministerikokous nyt meidän puheenjohtajuuskautemme aikana?

16.20 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tästä merkityksestä. Me olemme tehneet Suomessa todella paljon työtä, että myös Euroopan unioni ymmärtäisi arktisen alueen merkityksen, ja ymmärrys on lisääntynyt. Korkea edustaja Federica Mogherini ja komissaari Vella tulevat tänne 15. kesäkuuta. Se on erittäin hyvä asia, että me saamme korkean edustuksen tänne ja tätä kautta vietyä tätä meidän agendaamme esille. Totta kai me haluamme paljon korkean tason kokouksia. Ympäristöministerin, joka ei ole nyt paikalla, puolesta en uskalla luvata, mutta varmasti ympäristöministeri Tiilikainen tekee kaikkensa tämän eteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

Jos pieni huumori sallitaan, niin arktiset asiat kiinnostavat kaikkia, myös niitä maita, joilla jäitä ei ole kuin grogilasissa.

16.21 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan parlamentti hyväksyi taannoin, maaliskuussa, EU:n arktista strategiaa käsittelevän mietinnön, joka herätti aika paljon mielenkiintoa Suomessa ja myöskin muissa Pohjoismaissa. Tämän strategian keskiössä tulee parlamentin mukaan olla taloudellisen toiminnan edellytysten varmistaminen ja edistäminen, alkuperäiskansojen oikeudet sekä sen varmistaminen, ettei kilpailu alueen laajoista resursseista kuumene sotilaallisen konfliktin tasolle. Tiedossa on myöskin se, että Arktisen neuvoston pöydällä on ikään kuin myös EU:n tarkkailija-asema. Se lienee vielä avoin kysymys.

Joka tapauksessa tämä puheenjohtajuuskausi antaa Suomelle erittäin hyvät mahdollisuudet vaikuttaa arktisen alueen tilanteeseen ja kehitykseen. Se on myöskin areena, jossa suurvallat kohtaavat sen yhteisen — toivottavasti yhteisen — päämäärän edessä, mutta se on myöskin alue, joka kiinnostaa myöskin muita, vähän kaukaisempia maita. Kiinan tarkkailija-asema Arktisessa neuvostossa voi näyttytyä aika erikoisena. [Puhemies koputtaa] Mikä on teidän mielestänne Kiinan rooli tässä Arktisen neuvoston työssä, ja mikä se asema voisi parhaimmillaan olla?

16.22 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Wallinin kysymyksessä oli monta hyvää kohtaa. Tartun kahteen.

Eli tämä talouspuoli: Nyt myös Suomi sai johdettavakseen tämän arktisen alueen talouspuolen johtamisen. Tero Vauraste on nyt siinä aktiivinen puheenjohtaja. Minä uskon, että sitä kautta saadaan kestäväällä tavalla arktista taloutta kuntoon. Meillä on esimerkiksi jäänmurtajia ja muita, joita me tarjoamme. 60 prosenttia maailman jäänmurtajista tehdään Suomessa ja kaikki hyvät. Tämä on hyvä lähtökohta.

Sitten tämä tarkkailija-asema: Kyllä esimerkiksi Kiinaa ja monia muita maita kiinnostaa, jos tämä jää sulaa, ikirouta hellittää. Se tulee vaikuttamaan heidän elinolosuhteisiinsa myös Kiinassa, myös muualla maailmassa, mutta varmaan on myös niin, että Kiinaa kiinnostaa strategisessa mielessä ja saattaa jonain aikana myös sotilaallisessa ja kulkureittimielessä kiinnostaa nämä arktiset alueet, ja se on sitten meille kaikille yhteinen haaste.

16.23 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Soinilta, että kun nyt kävitte keskusteluja tästä arktisesta alueesta muun muassa Yhdysvaltojen viranomaisten kanssa, tuliko teille sellainen vaikutelma, että Yhdysvallat on samalla tavalla mukana vielä kuin, sanokaamme, oli syytä uskoa vielä vuosi sitten, vai onko nyt tämä nykyhallinto selvästi luopumassa niistä tavoitteista, joita silloin oli ehkä nähtävissä.

Toinen osa tätä kysymystä koskee sitä, että siellä napa-alueella on myöskin tällaisia aluevesikiistoja ja rajakiistoja. Ovatko ne jollain tavalla tulossa myöskin mukaan tähän kuvioon, jossa me olemme neuvottelijoina?

16.24 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdysvaltojen uusi hallinto ei ole kaikilta osin vielä hahmottunut, siellä ei ole tehty tarvittavia nimityksiä. On selvää, että tämä hallinto eroaa Obaman hallinnosta, mutta kuinka paljon, siitä on nyt kysymys. Ulkoministeri Rex Tillerson minun mielestäni osoitti johtajuutta, ja kovista paineista huolimatta hän henkilökohtaisesti hoiti omalta osaltaan, oman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

maansa osalta, että nämä maininnat kestävästä kehityksestä ja Pariisista tulivat sinne. Mutta tämän jatkosta emme vielä voi olla täysin varmoja.

Aluevesikiistat eivät sinänsä kuulu Arktisen neuvoston agendaan, mutta ne vaikuttavat siihen turvallisuustilanteeseen ja henkeen, ja totta kai tältä osin on tärkeää pitää huolta siitä, että kaikki maat osallistuvat, että ne puhevälit säilyvät. Meillä olivat nyt ensimmäistä kertaa pitkään aikaan [Puhemies koputtaa] kaikkien maiden ulkoministerit paikalla.

16.25 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saatoin viime viikolla vieraillla tällä alueella, Huippuvuorilla, Pohjois-Norjan ja pohjoisnavan puolivälissä, ja omin silmin vakuuttua tämän ilmastonmuutoksen todellisuudesta, eli todellakin siis jäät sulavat, sitä kautta vesienpinnat nousevat, ja tämä muutos on sillä alueella vielä paljon suurempi, niin kuin täällä on tuotu esiin, ehkä kaksin-, kolminkertainen, tämä ilmaston lämpeneminen. Öljynporausasiat ovat nekin tärkeitä, mutta ratkaiseva kysymys on se, mitä tapahtuu tämän ilmastonmuutoksen hallinnassa, ja tältä kannalta avainasemassa on se, pidetäänkö tämä Pariisin sopimus voimassa. Ja nyt kysynkin ministeri Soinilta: kun tapasitte Yhdysvaltojen ulkoministeri Tillersonin ja käytitte puheenvuoron, niin toitteko esille juuri tämän asian, että kaikkein tärkeintä on, että ilmastonmuutoksessa annetut sitoumukset ja Pariisin sopimus pidetään voimassa ja kaikki sitoutuvat tähän?

16.26 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen neuvottelijat tekivät todella paljon töitä suurlähettiläs Aleksii Härkösen johdolla, että nämä maininnat säilyivät ja ne saatiin sinne julistukseen. Ja se on aivan selvä, että tämä tapahtui sillä tavalla kuin me yhdessä, minä ja meidän neuvottelutiimimme, koko ajan painotimme tätä asiaa — yksinhän me emme mitään saaneet aikaan, mutta saimme yhdessä kahdeksan arktisen maan kanssa tämän julistuksen. Ei se nyt maailman kunnianhimoisin ole, mutta olisi se ollut nolo alku Suomen puheenjohtajuudelle, jos julistusta ei olisi saatu. Että kyllä tämän eteen kovasti töitä tehtiin, ja onnistuttiin. Mutta valitettavasti en voi olla varma siitä, miten USA:n hallinto tästä eteenpäin toimii yleisesti. Toivon, että he pitävät siitä kiinni, mitä ovat olleet sopimassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.